

Obrazovanje za poduzetništvo u dječjim vrtićima

Jasna Peklić, Dječji vrtić „Markuševac“, Štefanovec 172, 10040 Zagreb, Hrvatska, mob: 00385 91 5407217, fax: 00385 1 4574810, e-mail: jasna.peklic@zg.t-com.hr, Dinka Vujatović, Dječji vrtić „Markuševac“, Štefanovec 172, 10040 Zagreb, Hrvatska, Tel: 00385 1 4574803, fax: 00385 1 4574810, e-mail: djecji.vrtic.markusevec@zg.t-com.hr

Sažetak

Pedagoške godine 2008./09. pokrenut je projekt „Dječji tjedan poduzetništva“ u dječjim vrtićima RH. U proteklom periodu projektom je bilo obuhvaćeno jedanaest dječjih vrtića. Projektni tim u sastavu: Vitomir Tafra, predsjednik Upravnog vijeća Obrazovne grupe Zrinski, Zdravko Tkalec, dekan Visoke škole za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje „Nikola Šubić Zrinski“, Jasna Peklić, ravnateljica DV „Markuševac“ i Dinka Vujatović, pedagoginja DV „Markuševac“ osmislio je, sudjelovao u realizaciji i proveo evaluaciju pokrenutog projekta.

Početno je cilj projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ bio senzibilizacija društva o potrebi odgoja i obrazovanja za poduzetništvo od najranije dobi te stvaranje poduzetničkog ozračja koje će kroz igru i različite aktivnosti primjerene dječjoj dobi omogućiti djeci stjecanje nekih osnovnih poduzetničkih znanja, vještina i stavova. Tijekom proteklog razdoblja projekt je evoluirao. Došlo se do spoznaje da je nužno educirati postojeći kadar u dječjim vrtićima što je projektni tim i intenzivnije započeo u drugoj fazi pilot projekta. Edukacije su provedene kroz interaktivne radionice. Educirani kadar će uz potporu i u suradnji s projektnim timom postupno u sklopu redovnih aktivnosti uvoditi osnove poduzetništva uz obavezu redovitih izvješća o tijeku projekta. Isto tako i veći naglasak je stavljen na suradnju roditelja i lokalne zajednice, a o čijoj potpori ovisi ostvarivanje osnovne djelatnosti, kao i promidžba.

Potreba za ovakvim projektom proizašla je iz novog Nacionalnog okvirnog kurikulumu za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi, a kojem je jedan od osnovnih ciljeva usklađenost s potrebama i razvojnim ciljevima hrvatskog društva i razvojnim potrebama pojedinca. Jedna od osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje koje je odredila Europska unija, a obrazovna politika Republike Hrvatske prihvatila i navodi ih u Nacionalnom okvirnom kurikulumu jest *inicijativnost* i *poduzetnost*. Ta se kompetencija odnosi na sposobnost pojedinca da ideje pretvori u djela te uključuje stvaralaštvo, inovativnost, inicijativnost, timski rad, nenasilno rješavanje sukoba, planiranje projekta radi ostvarivanja cilja te znanja i vještine potrebne za pokretanje društvenih i tržišnih djelatnosti. Naglasak je stavljen na očekivana odgojno-obrazovna postignuća u koja ulazi i razvoj poduzetničke kompetencije.

Ključne riječi: *dječji vrtić, obrazovanje za poduzetništvo, dječje stvaralaštvo*

Uvod

Treću godinu za redom Ministarstvo poduzetništva i obrta Republike Hrvatske (ranije Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva) financijski podržava provođenje projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ u predškolskim ustanovama i osnovnim školama. Osnovni je cilj projektnih aktivnosti senzibiliziranje uvođenja učenja za poduzetništvo u ustanove za rani odgoj i obrazovanje - vrtiće. Do sada je projektom obuhvaćeno 11 dječjih vrtića na području čitave države. Način provedbe projekta su pripremili, realizaciju pratili, edukaciju provodili i evaluirali članovi projektnog

tima Vitomir Tafra i Zdravko Tkalec, predavači Visoke škole „Nikola Šubić Zrinski“ (Zagreb), te Jasna Peklić, ravnateljica i Dinka Vujatović, pedagoginja iz dječjeg vrtića Markuševac (Zagreb). Aktivnosti koje se realiziraju kroz projekt utvrđene su i u Strategiji učenja za poduzetništvo 2010. – 2014. koju je dana 12. lipnja 2010.g. donijela Vlada Republike Hrvatske.

Potreba sustavnog uvođenja učenja poduzetničke kompetencije izražena je i kroz osnovne ciljeve novog Nacionalnog okvirnog kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi, usvojenog 2010.godine. Ona je usklađena s potrebama i razvojnim ciljevima hrvatskog društva i gospodarstva te razvojnim potrebama pojedinca. Inicijativnost i poduzetnost sastavnice su osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje koje je odredila Europska unija. Ta se kompetencija odnosi na sposobnost pojedinca da ideje pretvori u djela te uključuje stvaralaštvo, inovativnost, inicijativnost, timski rad, nenasilno rješavanje sukoba, planiranje projekta radi ostvarivanja cilja te znanja i vještine potrebne za pokretanje društvenih i tržišnih djelatnosti. Kompetencijski pristup učenju implicira tri osnovna područja i to: znanje, vještine i stavove. Uzimajući u obzir dob djece u predškolskim ustanovama čitav je projekt fokusiran na usvajanje pozitivnih i pravilnih stavova o poduzetništvu, a ne zanemarujući ni znanje ni vještine.

1. Ciljevi i zadaće projekta

Cilj je prve faze projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ senzibilizacija predškolskih ustanova o potrebi odgoja i obrazovanja za poduzetništvo od najranije dobi te stvaranje poduzetničkog ozračja koje će kroz igru i različite aktivnosti primjerene dječjoj dobi omogućiti djeci stjecanje odgovarajućih osnovnih poduzetničkih znanja, vještina i stavova. Projekt se provodi od 2009. godine, a njime je do sada obuhvaćeno 11 dječjih vrtića na području čitave države.

U drugoj fazi projekta cilj je izrada kurikulum učenja za poduzetništvo u predškolskim ustanovama. Educiranje i osposobljavanje odgojno - obrazovnih radnika i stručnih suradnika i menadžmenta predškolskih ustanova za samostalno provođenje i integraciju poduzetničkih sadržaja u redovan program predstavlja izuzetno bitan segment budućeg kurikulum.

U realizaciju projekta na sustavan su način uključeni i roditelji. Oni se neposredno na radionicama a posredno u radu sa vlastitom djecom informiraju o sadržaju i vrijednostima poduzetničkih aktivnosti. U radu sa roditeljima daju se naputci o načinu podržavanja intencije i nakon završetka projekta. Odgovarajući je naglasak stavljen na suradnju s lokalnom zajednicom i strukturom lokalne vlasti kao bitnog čimbenika u razumijevanju kompleksnosti sudionika o čemu ovisi podrška razvoju poduzetništva.

2. Tijek projekta

Naš sveukupan razvoj ne temelji se samo na pomacima u znanju, već i na promjeni uvjerenja i ponašanja. Dijete spoznaje sebe i svijet oko sebe praktičnim djelovanjem i interakcijom sa sredinom koja ga okružuje, odnosno putem poruka koje prima iz okoline. Djecu treba percipirati kao inteligentna i kompetentna mala bića koja uče čineći i surađujući s drugima i koja su sposobna samorganizirati vlastite aktivnosti. Iz tog razloga treba im ponuditi raznovrsne izvore znanja kroz mišljenje i bogaćenje materijalnog konteksta u skladu s humanističkom razvojnom koncepcijom jer na taj način potičemo prirodan proces učenja.

Jedan od prirodnih načina učenja jest i rad djece na projektu, način rada gdje odgojitelj ne vodi nego potiče djecu, a takav način rada primjenjivao se u provođenju projekta „Dječji tjedan podu-

zetništva". Projektni pristup nalaže svakom odgojitelju izradu početnog nacrt, tj. okvirni smjer razvoja projekta koji je prema potrebi promjenjiv, a ovisi o interesu djece. Djeca rukovođena vlastitim interesom biraju određenu temu koju će istraživati a uloga je odgojitelja osigurati im resurse potrebne za projekt, poticati ih na razmišljanje, na raspravu, zaključivanje i na suradnju, odnosno razmjenu mišljenja s drugom djecom. Odgojitelj promatra i dokumentira tijek projekta (fotografije, video i audio zapis, zabilješke dječjih izjava, zajedno s djecom izrađuje informativne plakate). Nastala dokumentacija ima višestruko značenje, od poticanja djece na raspravu i prisjećanja na važne momente projekta pa preko praćenja razvoja tijeka projekta, do njegove evaluacije i prezentacije (roditeljima, sustručnjacima, široj zajednici).

U projektu je u tri godine sudjelovalo 925 djece i 281 odgojiteljica, a 346 roditelja je sudjelovalo u našem istraživanju koje smo proveli prije i poslije realizacije aktivnosti u vrtićima.

2009./10.g. u projekt su bila uključena 4 vrtića:

- DV „Markuševac“, Zagreb
- Centar za predškolski odgoj Vinkovci, DV „Stribor“
- DV „Biokovsko zvonce“, Makarska
- DV „Zraka sunca“, Križevci

2010./11.g. u projekt su bila uključena 4 vrtića:

- DV „Markuševac“, Zagreb
- DV „Ciciban“, Šibenik
- DV „Olga Ban“ Pazin
- Centar za predškolski odgoj Osijek, DV „Sjenčica“

2011./2012.g. u projekt su bila uključena 4 vrtića:

- DV „Radost“, Zadar
- DV „Metković“, Metković
- DV „Crvenkapica“, Ilok
- DV „Vis“, Vis

Provođenje projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ u prvoj i drugoj fazi podrazumijevao je sustavno pripremljen program koji je djeci omogućavao izbor različitih atraktivnih aktivnosti sudjelujući u:

- nabavi repromaterijala i opreme,
- proizvodnji proizvoda,
- prodaji proizvoda,
- raspodjeli prihoda (prihod umanjen za troškove je dobit), raspodjeli „plaće“,
- potrošnji,
- promotivnim aktivnostima,
- upoznavanju karakteristika novca,
- suradnji s lokalnom zajednicom.

U drugoj fazi projekta veći naglasak je stavljen na edukaciju postojećih djelatnika odgojno - obrazovnog procesa u dječjim vrtićima.

3. Priprema sudionika projekta u vrtićima

Edukacija sudionika projekta u vrtićima započela je već za vrijeme pripreme realizacije projekta, prilikom slanja materijala s uputama. Nakon što su pročitali upute slijedile su odgovarajuće konzultacije, dogovor o samom tijeku događanja, upute u svezi ponuđenih poticaja, realizaciji aktivnosti i metodskom pristupu. Predstavnici Ministarstva poduzetništva i obrta i projektni tim pratili su provođenje aktivnosti u koje je bila uključena lokana zajednica i koja su medijski bila popraćena. Nakon završnih događanja i prezentacije radova u vrtićima su održane radionice za sve odgajatelje i roditelje.

4. Osvrt na radionice

Na edukativnim radionicama sudjelovali su odgojitelji, stručni timovi i ravnatelji koji su bili direktno uključeni u provedbu svih projektnih aktivnosti. Inzistiralo se na sveobuhvatnosti zbog usporedbe rezultata evaluacijskih lista. Tijekom radionica razgovaralo se o provedbi projekta, iskustvima, opažanjima, postignućima. Iznosila su se različita mišljenja o pristupu tematici, pojašnjene su mnoge nedoumice. Kako se radi o odgojno - obrazovnom kadru kojem nisu bliski ekonomski i poduzetnički pojmovi te zakonitosti ekonomije, članovi tima koji su po struci ekonomisti i pedagozi uvodili su odgojitelje u novo područje na njima prihvatljiv način. Na praktična pitanja, kao i dileme o načinu implementacije poduzetničkih aktivnosti, odgovarale su članice tima pedagoške struke koje su na valorizirajući relevantne faktore davale odgovarajuću pedagošku perspektivu. U konačnici kao najveća vrijednost pokazalo se to da su ljudi različitih struka i obrazovanja učili jedni od drugih, izmjenjivali kreativne ideje, tijekom samog procesa korigirali jedni druge.

Nakon održanih radionica sudionicima je dana mogućnost da objektivno izraze svoje mišljenje i zadovoljstvo održanim radionicama kroz popunjavanje anonimnih evaluacijskih lista čije rezultate donosimo:

- Na pitanje kako se osjećaju nakon radionice, 100% sudionika se izrazilo pozitivno i izrazilo zadovoljstvo sudjelovanjem u radionici navodeći kako se osjećaju: zadovoljno, odlično, ispunjeno, ushićeno, osvještene i poduzetnije.
- Na pitanje što im se najviše svidjelo većina odgovara : ekonomski aspekt i mišljenje druge (ekonomske) struke (20%) te sama poticajna atmosfera za vrijeme radionice, razmjena stručnih mišljenja, nove ideje, kreativnost i brzina osmišljavanja novih projekata (što im je bio zadatak tijekom radionice). Svi odgojitelji (100%) smatraju da u provedenoj radionici ništa nije nedostajalo, s napomenom da se vremenski produže aktivnosti iz radionice.
- Na pitanje koliko će nove spoznaje koristiti u mijenjanju prakse i kreiranju programa, preko 50% odgojitelja kaže „mnogo“. Ostali navode da su osvijestili ekonomsku stranu rada, da više cijene sebe i svoj rad te da su dobili nove ideje i poticaje za daljnje projekte.
- Na slobodno pitanje što bi poručili voditeljima radionice, navode same pohvale i želju za daljnjom suradnjom te izražavaju zadovoljstvo što su mogli sudjelovati u ovom projektu.

Članovi projektnog tima svaku su radionicu dokumentirali putem zabilježaka, foto i video zapisa te izradili završno izvješće.

5. Zaključak

Temeljno obilježje Nacionalnog okvirnog kurikuluma jest prelazak na kompetencijski sustav. Određena su očekivana učenička postignuća za odgojno - obrazovna područja po ciklusima pa je tako određen i razvoj kompetencija. Jedna od kompetencija koju smo dužni razvijati od najranije dobi jest i poduzetnička kompetencija. Nacionalni okvirni kurikulum polazište je za izradu pedagoških programa. On je okvirni, što znači da će uslijediti izrada konkretnih kurikuluma po razinama učenja. Dio koji zahtijeva najveću pozornost je dio koji govori o predškolskom odgoju. Razlog tome je dob djece koja usvajaju osnovne stavove o poduzetništvu. To je baza na kojoj se gradi čitava struktura kurikuluma i na ostalim obrazovnim razinama. Pravilna uspostava sustava vrijednosti, pozitivnog stava o poduzetništvu i poduzetnosti ključan su faktor u budućem razvoju djeteta kao i njegovom profesionalnom te u konačnici životnom uspjehu. S aspekta društvene zajednice i opstojnosti te razvoja nacionalnog gospodarstva odgovarajućem učenju za poduzetništvo nužno se treba dati odgovarajući značaj. Ovaj je projektni tim, za sada, jedini koji radi sustavno, ciljano i strukturirano na razvoju poduzetničkih kompetencija djece predškolske dobi. Proveo je odgovarajuća istraživanja o tome u kolikoj mjeri smo uspjeli integrirati osnovne ekonomske pojmove u suvremeni vrtićki kurikulum te kolika je podrška struke za nastavak projekta.

Provedena istraživanja potvrdila su predviđanu pozitivnu reakciju svih sudionika edukativnih radionica koji očekuju daljnju suradnju i rad na razvoju poduzetničkih kompetencija od najranije dobi te se osjećaju potaknuto, poduzetnije, nadahnutije za nove pothvate što posredno utječe i na djecu i njihovo učenje, ali isto tako vidimo i izraženu potrebu za ekonomskim aspektom edukacije.

U nastavku projekta nužno je veće uključanje i podrška struke na višim razinama. Mišljenja smo da će postignuta iskustva i znanja, uz prikupljenu i sistematiziranu pisanu, foto i video dokumentaciju o projektu biti od velike koristi pri razradi cjelovitog kurikuluma učenja za poduzetništvo u ustanovama za rani odgoj i obrazovanje (vrtićima).

Kao posebnu vrijednost provođenja projekta naglašavamo stvaranje poduzetničke atmosfere koja podrazumijeva bogat i poticajni prostorno - materijalni i socijalni kontekst koji je djeci omogućio samoinicirano i samoorganizirano učenje kroz igru. Osnovne ekonomske pojmove integrirali smo u suvremeni kurikulum, kontekst koji je baziran na suvremenim znanjima, a koji je humanistički i razvojno orijentiran.

The entrepreneurial learning for kindergarden

Abstract

Pedagogy year started 2008/2009 a project in the kindergartens of Republic of Croatia called „Children's Entrepreneurship Week“. In the last period we covered eleven kindergartens with this project.

Project team that participated in a realization and evaluation of the undergoing project consists of: Vitomir Tafra, head of the Executive Board of the Education Group „Zrinski“, Zdravko Tkalec, dean of the University College of Economics, Entrepreneurship and Management „Nikola Šubić Zrinski“, Jasna Peklic, principal of the kindergarten „Markuševac“ and Dinka Vujatovic, pedagogue of the kindergaten „Markuševac“.

The goal of the project was to make society aware of the need for the entrepreneurship education from the earliest age of the child, and through the paly and surroundings in entrepreneur spirit that will allow the children to acquire entrepreneur knowledge, skills and attitude. This project has evolved during the last period. We came to the conclusion that it is necessary to educate the kindergarten staff, with this conclusion our team has already started to work on the second faze of a pilot project with more determination. We did this through interactive workshops . Fully educated staff with all the support and cooperation with the project team, will gradually as a part of regular activities introduce the basics of the entrepreneurship with committing themselves of giving regular reports about how the project is progressing. Also, we have put an emphasis on a cooperation of the parents with the local community, because we depend on the support of the same and on the promotion.

The need for projects like these came out of the new National Curriculum framework for pre-school education and general compulsory and secondary education in which one of the main goals are to balance with the needs and development goals of Croatian society and an individual. One of the eight basic scopes for a long term education are initiative and entrepreneur which was provided by EU, and the educational politics of the Republic of Croatia has accepted them and is instigating them in National Curriculum framework. That scope is referring to the ability that an individual can produce ideas into actions and it is including creativity, innovation, initiative, team work, resolving conflicts without violence, project planning towards the realization and the abilities and the skills necessary for the activation of social and market services. The emphasis is on the expected achievements of the educational system and development of the entrepreneur scope.

Literatura

1. Strategija učenja za poduzetništvo 2010.-2014., Vlada Republike Hrvatske, (2010).
2. Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta, (2010).
3. Slunjski,E. (2008). Dječji vrtić zajednica koja uči, Zagreb: Spektar media
4. Slunjski,E. (2011). Kurikulum ranog odgoja, Školska knjiga d.d., Zagreb